Lecția 2 · Fapte și opinii

Introducere

„Ai ochii verzi.” „Ochii verzi sunt cei mai frumoși.” Seamănă, dar sunt foarte diferite. Pe prima o poate verifica oricine, privindu-te. Cu a doua poți fi de acord sau nu — e o părere. În fiecare zi auzim și citim zeci de astfel de afirmații: la școală, acasă, pe internet. Dacă nu le deosebim, putem lua o părere drept adevăr sau putem crede că un fapt e „doar o părere”. În această lecție afli ce este un fapt, ce este o opinie, cum le recunoști și cum îți spui părerea fără să rănești pe cineva.

În această lecție vei descoperi

– ce este un fapt;
– ce este o opinie și cum o formulăm;
– cum recunoaștem enunțurile despre fapte și enunțurile care exprimă opinii;
– de ce un enunț despre un fapt poate fi și fals;
– cum ne spunem opinia fără să jignim.

Se poate verifica?

1. În lecția trecută ai aflat ce sunt întrebările închise și cele deschise. Dă câte un exemplu din fiecare.

2. Două afirmații: *Ai ochii verzi.* și *Oamenii cu ochii verzi sunt mai frumoși decât oamenii cu ochii căprui.* Pe care dintre ele o putem verifica și cum? Cu cealaltă ce putem face?

3. George: „Tocmai am citit cea mai bună carte de aventuri care a fost scrisă vreodată.” Vlad: „Ai citit toate cărțile de aventuri care au fost publicate până acum?” George: „Nu! Dar ce importanță are? Știu ce înseamnă o carte cu adevărat bună!” Ce l-a întrebat Vlad pe George? De ce i-a pus această întrebare?

4. Întrebarea lecției: cum deosebim un fapt de o opinie?

Răspunsul îl construim pas cu pas, în secțiunile de mai jos.

1. Ce se poate demonstra: faptul

Definiție

Faptul este ceva ce se poate demonstra. Faptele pot fi dovedite prin cercetare obiectivă.

Exemplu: *Ai ochii verzi* este un fapt — se poate verifica, privind ochii persoanei. Un fapt nu este neapărat o acțiune: poate fi și o însușire, o dată, un număr, un loc.

2. Ce cred eu despre ce se întâmplă: opinia

Definiție

Opinia (părerea) este o interpretare dată faptelor, din punctul de vedere al unei persoane asupra anumitor lucruri. Opiniile sunt credințe care nu pot fi demonstrate prin dovezi certe.

A formula o opinie înseamnă a exprima liber ceea ce gândești, ce simți sau ce idei ai despre un fapt, un obiect sau o persoană; pe scurt, opinia este părerea ta despre ceva. Exemplu, pornind de la faptul de mai sus: *Oamenii cu ochii verzi sunt mai frumoși decât oamenii cu ochii căprui* este o opinie.

Toți avem dreptul la propriile credințe, valori, sentimente, atitudini, așteptări și aspirații; pe baza lor putem să ne exprimăm opinia cu privire la diferite fapte și evenimente. Față de același fapt, oamenii pot avea **opinii diferite**.

Opiniile se formulează folosind expresii de tipul: *În opinia mea… · Eu cred că… · Din punctul meu de vedere… · Eu consider că… · Părerea mea este că… · Unii consideră…, dar eu…*

3. Se poate verifica? Enunțuri despre fapte și enunțuri care exprimă opinii

Când citim un text, nu clasificăm faptele, ci **enunțurile** — afirmațiile pe care le face cineva. Fiecare enunț se poate așeza într-una din două categorii.

Enunțurile despre fapte	Enunțurile care exprimă opinii
pot fi dovedite	nu pot fi dovedite cu certitudine
pot fi adevărate sau false	sunt păreri personale
se verifică	poți fi de acord sau nu cu ele

Enunțuri care redau fapte: *România recunoaște dreptul la sănătate al copiilor* (adevărat) · *În România există instituții care promovează drepturile copilului* (adevărat) · *Luceafărul este o stea* (fals). Enunțuri care exprimă opinii: *Matematica este o disciplină grea · Uniforma școlară trebuie să fie obligatorie* — poți fi de acord sau nu cu fiecare.

Întrebarea de control nu este „este adevărat?”, ci **„se poate verifica?”**. Un enunț despre un fapt rămâne un enunț despre un fapt și atunci când este fals: important este că poate fi dovedit sau infirmat. *Luceafărul este o stea* se poate verifica — iar verificarea arată că Luceafărul este, de fapt, planeta Venus.

Unele dintre credințele noastre, oricât ar fi de puternice, sunt de fapt opinii, care în timp se pot dovedi false. În perioada medievală, oamenii credeau că Soarele se învârte în jurul Pământului și aveau drept dovadă faptul că la răsărit Soarele se înalță, iar la apus coboară pe bolta cerului.

4. Îmi spun opinia fără să jignesc

Orice persoană își poate exprima liber opiniile, având obligația de a respecta și opiniile celorlalți. Opinia trebuie formulată astfel încât să nu jignească sau să aducă prejudicii persoanei căreia îi este adresată.

Definiție
Prejudiciul este o pagubă, o daună; afectarea reputației, a prestigiului cuiva.

Din lege
Constituția României, art. 30 alin. (1): libertatea de exprimare a gândurilor, a opiniilor sau a credințelor și libertatea creațiilor de orice fel, prin viu grai, prin scris, prin imagini, prin sunete sau prin alte mijloace de comunicare în public, sunt inviolabile. Alin. (6): libertatea de exprimare nu poate prejudicia demnitatea, onoarea, viața particulară a persoanei și nici dreptul la propria imagine.
Consecință: îți poți spune opinia despre orice, dar nu în orice fel. Opinia care lovește în demnitatea, în onoarea sau în viața particulară a cuiva nu mai este apărată de lege.

Rezumat

1. Faptul este ceva ce se poate demonstra; faptele pot fi dovedite prin cercetare obiectivă.

2. Opinia este o interpretare dată faptelor, din punctul de vedere al unei persoane; ea nu poate fi demonstrată prin dovezi certe, iar față de același fapt oamenii pot avea opinii diferite.

3. Ca să recunoaștem un enunț despre un fapt, ne întrebăm dacă poate fi verificat, nu dacă este adevărat: un enunț despre un fapt poate fi și fals.

4. Îmi pot spune liber opinia, respectând opiniile celorlalți și fără să aduc prejudicii nimănui.

Verifică-te

1. Recunoaștere. Care dintre următoarele afirmații reprezintă un fapt și care reprezintă o opinie? a) Vacanțele reușite sunt cele petrecute la munte. · b) Ioana are un frate mai mare. · c) Capitala României este București. · d) Tatăl meu face cele mai frumoase fotografii.

2. Verificăm un enunț. „Convenția cu privire la drepturile copilului a fost adoptată de 194 de țări membre ale Organizației Națiunilor Unite, cu excepția SUA și a Somaliei.” Este un enunț despre un fapt sau o opinie? Abia apoi: este adevărat?

Jurnalul dublu

Încearcă și tu. Alege o fotografie cu mai multe persoane, într-o situație obișnuită. Împarte o pagină de caiet în două coloane: în stânga scrie ce se vede și se poate verifica — **faptele**; în dreapta, ce ar putea însemna ce vezi — **opiniile** tale. Începe după modelul de mai jos.

FAPTE	OPINII (păreri posibile)
1. Eleva se află la tablă.	Eleva scrie tema pe tablă. · Eleva desenează pe tablă. · Eleva explică tema colegilor.
2. Colega privește către tablă.	
3. Elevele sunt în clasă.	

Ce observi: dacă un coleg completează același tabel, coloana din stânga va arăta aproape la fel, pentru că faptele se pot verifica. Coloana din dreapta va fi diferită, pentru că opiniile sunt ale fiecăruia. Așa deosebim un fapt de o opinie.

Din lege

Din lege
Convenția cu privire la drepturile copilului, art. 12 alin. 1: statele părți vor garanta copilului capabil de discernământ dreptul de a-și exprima liber opinia asupra oricărei probleme care îl privește, opiniile copilului urmând să fie luate în considerare ținându-se seama de vârsta sa și de gradul său de maturitate.
Consecință: ai dreptul să îți spui opinia despre tot ce te privește, iar cei mari trebuie să țină seama de ea. Despre cum îți susții opinia afli în lecția următoare.

Știai că

Știai că?
Convenția cu privire la drepturile copilului are 196 de state părți și este cel mai larg ratificat tratat internațional privind drepturile omului. Ultima ratificare a fost a Somaliei, la 1 octombrie 2015. Singurul stat membru al Organizației Națiunilor Unite care nu a ratificat-o: Statele Unite ale Americii.
Gândește-te: ce fel de enunț tocmai ai citit — unul despre un fapt sau unul care exprimă o opinie? Cum l-ai verifica?